

*Nominerad utställning
på Sven-Harrys konstmuseum*

PORFYR – DEN KUNGLIGA STENEN

28/9 – 27/II 2016

En kulturgärning!

Clements Pollinger, SvD

"Utställningen var en riktig pärla som man lärde sig något nytt av."

Museichef som önskar vara anonym eftersom det egna stora stockholmsmuseet också nominerats.

BAKGRUND

Syftet med utställningen var att lyfta fram ett sedan länge bortglömt hantverk – tillverkningen av porfyr. Framställningen av porfyr var svenskt konsthantverk i världsklass.

Det första föremålet, en vas tillverkades 1787, skänktes till Gustav III. På så sätt skaffade man sig kungligt protektorat. Sergel, Ehrensvärd, Masreliez och Rung ritade förslag till de föremål som framställdes av skickliga hantverkare uppe i Älvdalen.

1788 grundades *Älfdalens Porfyrverk* med ett antal aktieägare som alla förlorade pengar eftersom stenen var vacker men förtyvlat svårbearbetad.

Porfyrverket startades för man ville skaffa arbetstillfällen till den fattiga befolkningen.

Efter ca trettio år höll Porfyrverket på att gå i konkurs men räddades av kronprins Karl Johan som köpte verket 1818. Nu började tillverkning av praktföremål som blev konungliga gåvor till de kungliga kollegerna ute i Europa, ministrar, adel och högt uppsatta tjänstemän.

Rosendalsvasen som stod klar 1825 är ett av de allra största föremål som tillverkats i Älvdalen liksom Karl XIV Johans sarkofag. Kungen dog 1844 men först 1856 kom den till Riddarholmskyrkan efter en dramatisk färd över isar och snötäckta marker.

Stenen var svår att bryta och svår att bearbeta, skaffade ofta lungproblem till arbetarna.

1867 brann Porfyrverket ner och allt arbete avstannade under lång tid.

På 1800-talets slut försökte Anders Zorn väcka verket till liv igen men inte heller han lyckades.

GESTALTNING

Tankearbetet bakom gestaltningen stod scenografen Henrik Widenheim för. En minutiös planering där scenografen byggde små modeller av de två salarna innan föremålen kom från kungliga samlingar, museer och privatpersoner.

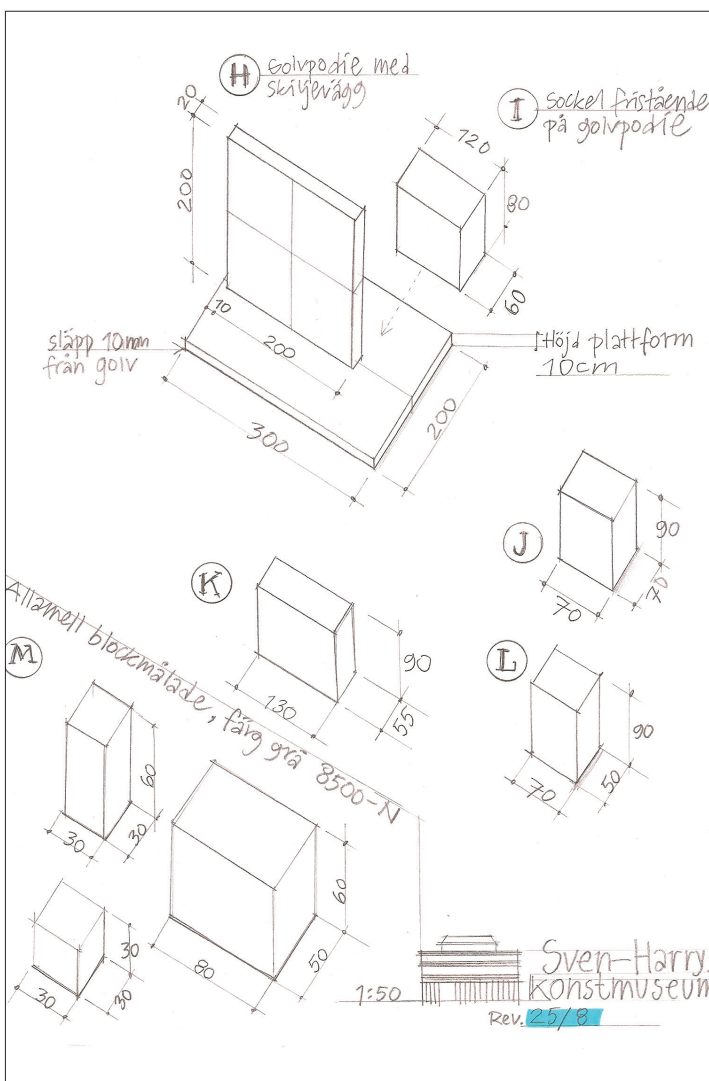
SAL NUMMER 1

Berättelsen börjar med två stora vepor i blickfånget – den ena med fotografi av det nedlagda porfyrbrottet i Blyberget, den andra av Emile Mascrés litografi avbildande Karl XIV Johan med porfyrföremål omkring sig.

I detta rum visade text, bild och föremål svårigheterna med hantverket, de karga levnadsöden arbetarna fick utstå och hur de då så moderna maskinerna som drevs med vattenkraft (vilket var nytt i Europa) såg ut.

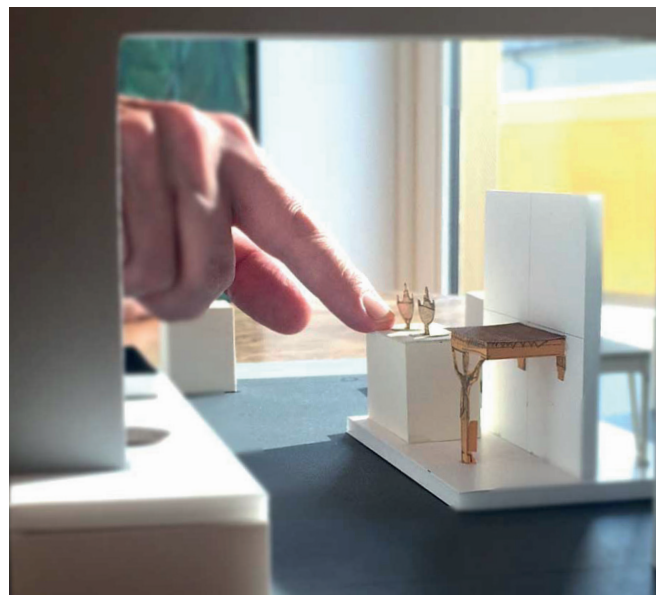
SAL NUMMER 2

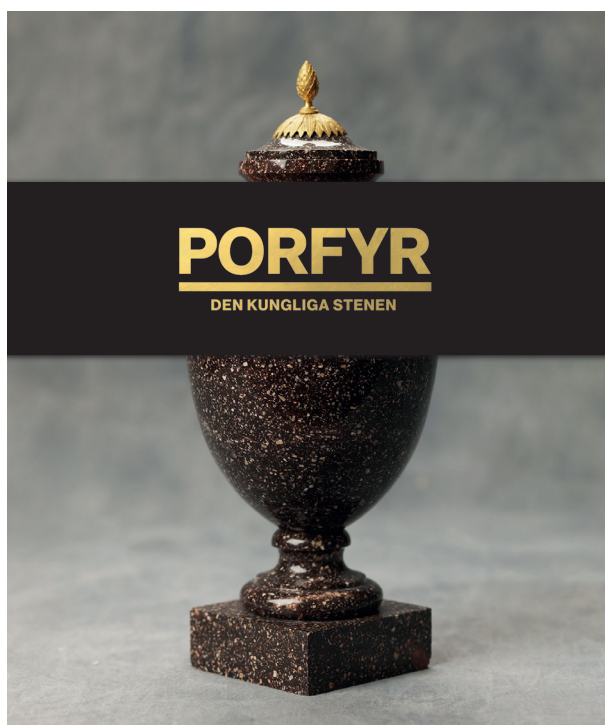
Här visades de färdiga konsthantverksföremålen, flera av dem försedda med brännförgyllda bronser. I utställningen ingick ett samtida föremål, en ljusstake, bröllopspresent till prins Carl Philip och prinsessan Sophia 2015.

Ovan: En skog av porfyrljusstakar från 1700-talets slut. Foto: Per Myrehed.

Ritningar och modeller av scenografen Henrik Widenheim.

Katalogen formgiven av Henrik Gistvall var helt sponsrad, tryckt hos Elanders i en upplaga av 1 000 exemplar.

PUBLIKVÄNLIGHET

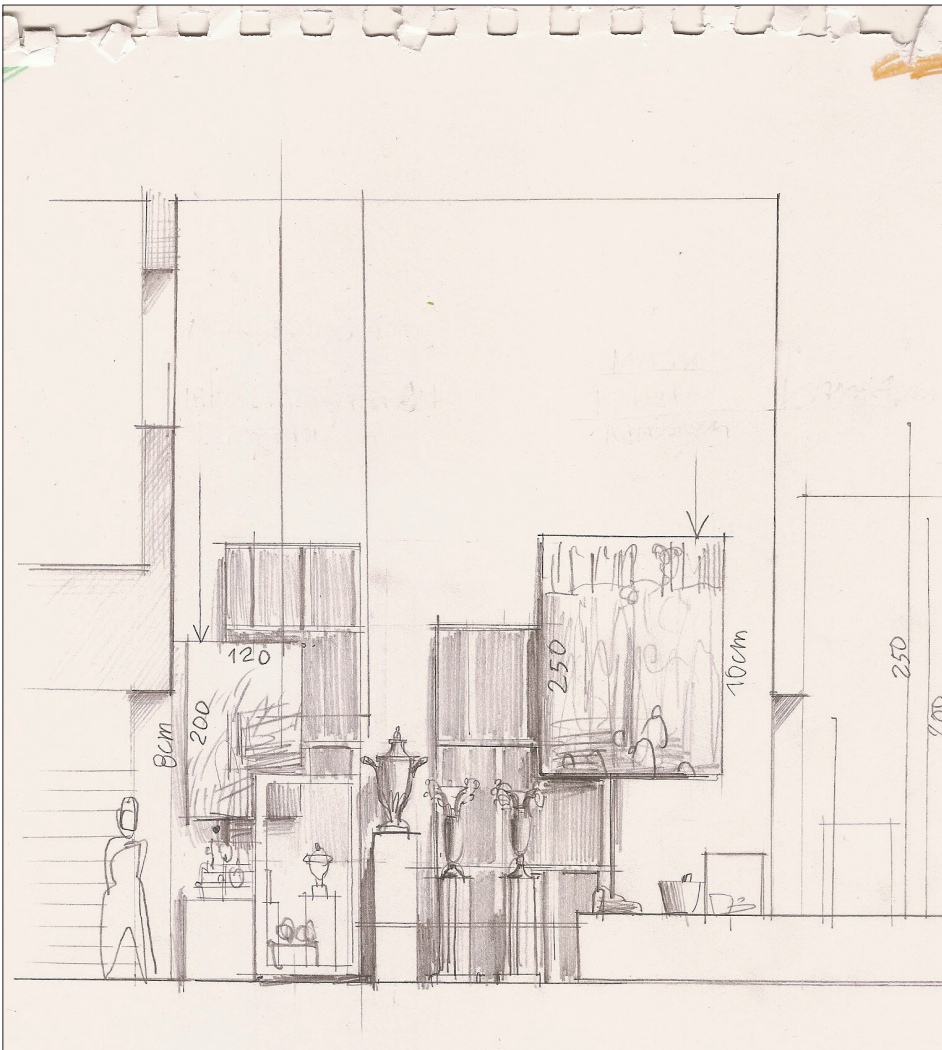
Utställningen ackompanjerades av fylliga texter i de två salarna. Dessutom fanns noggrant utformade verksförteckningar som besökarna kunde läsa i samband med museibesöket eller ta med hem.

För den riktigt vetgirige fanns en katalog till försäljning där samtliga föremål fotograferats (145 nummer). Dessutom innehöll katalogen artiklar av Kungliga Husgerådskammarens chef, Margareta Nisser-Dalman, Fotografen och kulturskribenten Håkan Groth, samlaren Lage Jonason, professor Klas Nyberg och museichefen Elsebeth Welander-Berggren. I katalogen hade det lyfts fram forskningsmaterial som tidigare inte publicerats.

METOD

Det viktiga i utställningen var inte enkom att visa högklassiga föremål av porfyr utan att påvisa med vilken svårighet de olika föremålen framställts. Sociala aspekter belystes – porfyr var kostsam att köpa, en överkapasitet ang. produktionen gjorde föremålen svårsålda. Det hårda arbetet där transporterna ofta skedde vintertid eftersom det var lättare att forsla stora tunga ting på släde påvisades. De samhälleliga försöken att lindra nöden i Dalarna blev inte så framgångsrika som man hoppats.

Foto: Per Myrehed. Ritningar: Henrik Widenheim

BUDGET

FÖRKLARING	Summa
Vernissagekostnader	15
Kataloger	0
Programverksamhet.....	5
Catering.....	2
Event.....	0
Bild/film rättigheter	10
Inramningar	0
Trycksaker som väggtext och vernissagekort	42
Hyra teknisk anläggning / maskiner	5
Hyra inventarier/verktyg	0
Inköp teknisk anläggning / maskiner	0
Inköp inventarier/verktyg	0
Utomhusreklam	50
Förbrukningsmaterial	15
Utställningsersättning.....	15
Medverkandeersättning.....	10
Konsultarvoden Henrik Widenheim och Rickard Thunér	60
Konsultkostn ljus tekniker	40
Konsultkostn fotograf till katalog eller dokumentation	10
Konsultkostn pr/form/reklam	0
Konsultkostn översättare	5
Konsultkostn tekniker/snickare.....	20
Konsultkostn event	0
Konsultkostn konservator	15
Konsultkostnader text.....	5
Försäkringar.....	20
Transporter	100
Representation.....	10
Resekostnader	5
Kost och logi i Sverige.....	6
Kost och logi i utlandet	0
TOTAL.....	465